

Світлана Задорожна

к.ю.н., доцент кафедри європейського права та порівняльного правознавства
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Альона Маник

асистент кафедри європейського права та порівняльного правознавства
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

УДК 341.01

Внесок наукової спадщини Задорожнього О.В. у сучасне розуміння основних принципів міжнародного права

Анотація: В даній статті досліджуються наукові праці проф. Задорожного О.В., які присвячені проблемі основних принципів міжнародного права. Підкреслюється значення наукового дослідження в даній сфері для сучасної науки і практики міжнародного права.

Ключові слова: міжнародне право, основні принципи міжнародного права, професор Задорожній О.В., агресія Росії проти України, принцип суверенної рівності держав, принцип самовизначення народів і націй, «живе міжнародне право», принцип поваги прав людини, глобалізація, агресія, порушення основних принципів міжнародного права.

Аннотация: В данной статье исследуются научные труды проф. Задорожного О.В., посвященных проблеме основных принципов международного права. Подчеркивается значение его научного исследования в данной сфере для современной науки и практики международного права.

Ключевые слова: международное право, основные принципы международного права, профессор Задорожний А.В., агрессия России против Украины, принцип суверенного равенства государств, принцип самоопределения народов и наций, «живое международное право», принцип уважения прав человека, глобализация, агрессия, нарушение основных принципов международного права.

Summary: In this article are researched scientific works prof. Zadorozhny O.V., devoted to the problem of the general principles of international law. It emphasizes the importance of his scientific research in this field for modern science and practice of international law.

Keywords: international law, basic principles of international law, professor Zadorozhny O.V., aggression of Russia against Ukraine, the principle of sovereign equality of States, the principle of equal rights and self-determination of peoples, "living international law", the principle of human rights, globalization, aggression, violation of the basic principles of international law.

Актуальність теми. Панування права та в першу чергу міжнародного права у відносинах між державами ознаменувалося Вестфальським миром 24 жовтня 1648 р. Тодішні голови європейських країн звернулися до розв'язання міжнародних проблем шляхом політичної домовленості рівних і суверенних держав, було зроблено перші кроки до визнання суверенітету як обов'язкового принципу. Вестфальська система не викоринила насильство, однак забезпечила правове визнання заходам стримування. Отже, набрав сили принцип домовленості у формулі системи рівноваг та встановлено баланс сил великих держав. Механізм захисту ідеї суверенного права на життя всіх держав удосконалювався протягом століть, закладаючи, новий погляд на державу, суспільно-політичний та і технічні революції видозмінювали цю систему. Проте її основоположні принципи зберігали свою актуальність і значущість, ставали надбанням наступних поколінь світового порядку, ставали їхніми базовими основами. Зокрема, базові принципи "суверенітет" і "система колективної безпеки" в новітній час стали надбанням статутів міжнародних організацій (ООН, ОБСЄ, НАТО), основою універсальних міжнародних договорів. Після другої світової війни назріла особлива проблема безпеки світового порядку, міжнародного права й державного суверенітету кожної з понад 200 країн світу. На жаль, глобальні зміни у світопорядку після 1991 р., які давали надію на побудову мирного багатопольярного світу, анексія Криму, військова агресія проти України завдали нищівного удару по принципах Вестфальської системи, загрози зазнала уся договірна система, консенсус, на якому будуються цінності цивілізації, вироблені багатьма поколіннями політиків, дипломатів, правників. Агресивні дії Росії проти України вказали на підрив поваги принципу державного суверенітету та суверенної рівності держав, які на початку XXI ст. виявилися такими вразливим. На місце сили права знову зазіхнуло право сили. Москва знову довела,

що повага та визнання суверенітету України було лише міфом, що прикривав плани євразійського колоніалізму.

У відповідь на порушення основних принципів Російським агресором постала коаліція західних демократичних держав, підтримана десятками країн-членів ООН в усьому світі. Однак, Україна та увесь світ чекає рішучих кроків по відновленню порушених принципів, що можуть мати катастрофічні наслідки для майбутнього глобального співтовариства, в першу чергу від європейських і світових організацій. ООН - організація, яка, стоїть на варті миру й безпеки у світі, практично позбавлена можливості покарання аж до позбавлення порушника членства в ООН, оскільки становище, коли переможці у війні й досі вирішують глобальні проблеми, не відповідає сучасним реаліям в світі. Якщо міжнародне право існує, його потрібно додержуватись, а до порушників його основоположних принципів повинне застосовуватись покарання за нехтування ним. У даному випадку йдеться про універсальні та імперативні правила для всіх держав світу, які майже 370 років тому почали формуватися у Вестфалії. Принципи, вироблені там, апробовані часом і практикою і сьогодні життєво необхідні.

Звичайно, що українська правнича наука та політика не повинні стояти осторонь власної проблеми. Прикладом для нас повинна стати громадянська позиція та потужний науковий потенціал, який ми отримали у спадок від кращого представника свого покоління вчених-міжнародників професора Задорожнього О.В.. Його внесок у розвиток доктрини міжнародного права важко переоцінити, а важливість та актуальність для України його наукової спадщини у сучасну доктрину основних принципів міжнародного права не потребує доведення.

Навіть короткий дискурс по біобібліографічному покажчику присвяченого автору[1], дають підстави для висновку про майже десятиліття своїх наукових досліджень Задорожній О.В. присвятив міжнародно-правовим аспектам відносин Росії та України. Розробка проблеми взаємодії країн у зовнішніх відносинах розпочалася задовго до початку конфлікту, вчений ніби пророкував крайню небезпеку для нашої вітчизни та загрозу для усього світу зі сторони сусіда-агресора. Дослідження вченим різних аспектів двосторонніх відносин Росія-Україна дозволила автору використати власний науковий доробок при дослідженні проблеми порушення основоположних принципів міжнародного

права в результаті агресії Росії, зокрема для формулювання витоків та природи такої агресії – не сприйняття прагнення України до незалежного існування в світі на основі принципу суверенної рівності держав (проблемі міжнародної правосуб'єктності України та генезі її національного самовизначення присвячено ряд окремих робіт) [1; С.20, 29]. З 2014 року проф. Задорожній О.В. основну увагу у своїх наукових дослідженнях приділяє аналізу міжнародно-правового регулювання військової агресії Росії проти України та анексії Криму. Близько 20 статей[1; С. 29-31, 32, 35-36, 38.] вченого присвячено дослідженню кожного з основоположних принципів міжнародного права, а в 2015 році проф.. Задорожній О.В. опубліковує фундаментальну монографію (712стор.) «Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права»[2]. Питання принципів міжнародного права у відносинах Україна – Росія не оминається і в інших монографіях вченого 2015-2016рр.[1,3-8]. Крім того, його високо патріотична громадянська свідомість не полишала у спокої, активна участь у постійних громадських обговореннях та численних інтерв'ю дозволяла пересічним громадянам та громадським активістам зрозуміти міжнародно-правові аспекти сучасних реалій. Особливого значення для доведення істинності військового конфлікту на Сході та анексії Криму із обґрунтуванням наукового та правового аспектів світовій спільноті набули монографічні дослідження та публікації проф. Задорожнього О.В. англійською мовою[9.10], адже вони стали доступними для широкого загалу читачів Європи та світу, одночасно стали контраргументами для фальшивої інформаційної атаки російських засобів масової інформації.

Одним з перших українських вчених-міжнародників Задорожній О.В. припиняє критику буржуазної доктрини міжнародного права та починає шукати корисне та сучасне в західній науці. Автор констатує [2; С. 17,31.] різне бачення та відповідне дослідження принципів міжнародного права у радянському та пострадянському просторі та західних наукових напрацюваннях. Якщо в першому науковому просторі [11-15] принципи досліджуються як системне явище, то в західному – принципи аналізуються в ракурсі предметного регулювання, наприклад принцип самовизначення народів і націй в рамках проблеми появи нових держав, принцип суверенної рівності – в рамках проблеми

правосуб'єктності держав. Вчений вдало поєднує пострадянську доктрину про систему основних принципів і західний предметний аналіз останніх, визначаючи основні принципи міжнародного права як систему загальновизнаних норм [2;С.62], досліджує та аналізує кожен основний принцип у контексті конкретної міжнародно-правової ситуації (агресія Росії проти України) а також пов'язує їхній зміст із конкретними міжнародно-правовими нормами не тільки універсального характеру а й двосторонніми міжнародними зобов'язаннями. «Важливо при аналізі подій, пов'язаних з агресивною війною РФ проти України, в контексті основних принципів міжнародного права, врахувати наявність юридичних зобов'язань Російської Федерації безпосередньо перед нашою державою поважати ці принципи у відносинах з нею, закріплених у багатьох чинних багасторонніх і двосторонніх міжнародних договорах, і розглядати конкретний зміст цих зобов'язань» [2;С.67]. Загальноприйнятою є думка, що принципи міжнародного права функціонують тільки у взаємодії, мають комплексний характер, взаємообумовлюють один одного. Не зважаючи на те, що в процесі застосування принципи мають різний характер обов'язковості, одні мають абсолютно імперативний характер, інші допускають можливість відступу від правила за взаємною згодою відповідно до імперативних принципів і норм міжнародного права, усі разом вони утворюють цілісну систему, яка є базисом та каркасом усього міжнародного права, на чолі із загальновизнаними принципами. В даній системі усі принципи взаємообумовлюють між собою, спеціальні та регіональні принципи підпорядковані універсальним, а в рамках підсистем принципи є базисними для усіх норм міжнародного права даного рівня. Отже, принципи міжнародного права мають характер системоутворюючих керівних норм, порушення яких може призвести до руйнування усієї системи міжнародного права. Принципи, як системне явище не позбавляється якостей сучасного «живого» міжнародного права, що розвивається відповідно до еволюції міжнародних відносин, повинні тлумачитись в якості «живих» норм при застосуванні їх положень до конкретної обставини справи. Формулюючи права та обов'язки суб'єктів міжнародного права основні принципи, як правило, конкретизуються (щодо суб'єктів, прав, обов'язків, юридичних фактів тощо) в інших міжнародно-правових актах. Саме на підставі принципів в сучасному міжнародному

праві розвивається та утверджується теорія та практика еволютивного «живого» тлумачення.

У своїх дослідженнях про порушення Росією усієї системи основних принципів міжнародного права Задорожній О.В. не використовує терміну «гібридна» війна, оскільки в міжнародному праві такого терміну не існує, така позиція підтверджує правовий підхід автора до аналізу ситуації в Україні та чітке формулювання порушення основних принципів міжнародного права в наслідок збройної агресії та насильницької анексії[16, 17;С.246], а досліджуючи принцип самовизначення народів та націй спростовує кваліфікацію насильницької анексії Криму як реалізацію даного принципу[5, 18, 19, 2;С. 239-299.]. Особлива увага автора від самих витоків свого наукового стажу приділяється принципу захисту прав людини, ще в комплексному дослідженні проблеми мондіалізму¹ у міжнародному праві [20] автор визначає право міжнародної спільноти із центром – людиною – у ньому, концентрується на правах людини, як члена міжнародної спільноти, і навіть відходить загальноприйнятої періодизації генезису міжнародного права відповідно до розвитку держави, як суб'єкта міжнародних відносин, а бере за критерій - місце людини в міжнародній спільноті. Величезним надбанням проф.. Задорожнього О.В. став відступ від бачення міжнародного права як міждержавного та звернення до міжнародного права як до права між народами із первинною ланкою у ньому людини. Новою тезою глобального ХХІ століття є homoцентризм у міжнародному праві, права людини як найвища цінність у міжнародному співробітництві держав, підтвердженням якої є проголошені принципи у Декларації тисячоліття ООН 2000 року[21]. Однак, утвердження принципу прав людини, як об'єкту наднаціонального захисту та як глобальної цінності не означає надання йому пріоритету над іншими імперативними принципами міжнародного права зокрема, принципом невтручання у внутрішні справи, суверенної рівності держав, незастосування сили в міжнародних відносинах), як про це наголошують радикальні прихильники застосування сили, легітимуючи цим «гуманітарну інтервенцію». Автор

¹ Англomовна транслітерація терміна «мондіалізм» (Mundialization) у Вільній енциклопедії «Вікіпедія» фактично подається як синонім терміна «глобалізація» (globalization) і особливо синонім політичного виміру останньої – демократичної глобалізації.

наголошує на відсутності ієрархії в системі основних принципів міжнародного права «підкреслюємо неієрархічність принципів і системотворче значення кожного» [2;С.66].

Однак, в рамках міжнародної інтеграції принцип невтручання у внутрішні справи поступово еволюціонує в напрямку більшої відкритості. Зокрема, принцип захисту прав людини перестав був виключно внутрішньою справою держав, за умови дотримання принципу суверенітету і територіальної цілісності. Зокрема Задорожній О.В. констатує: «загально визнано, що масові порушення прав людини в окремих державах становлять загрозу міжнародному мирові та безпеці» [2;С.61]. Система основоположних принципів міжнародного права в умовах глобалізації повинна залишатися єдиною а принципи взаємопов'язаними, як жорсткий каркас усього міжнародно-правового регулювання, що дозволяє їй реагувати на нові проблеми, що з'являються в процесі глобалізації завдяки її гнучкості. Це означає, що принципи повинні сприйматися та дотримуватися в якості імперативних в рівній мірі, і лише у тісному взаємозв'язку надають глобальному міжнародному праву ефективності та дієвості та непохитності. Більше того, проф. Задорожній О.В. називає основні принципи міжнародного права як «десять заповідей міжнародного права», ключових для цієї (міжнародної – вставка наша С.3) системи, без яких саме її існування неможливе». [2;С.67] Ефективність міжнародного права в сучасному світі досягається не завдяки «покаранням», а завдяки підкоренню інтересам усього міжнародного співтовариства за допомогою соціально-економічних чинників впливу (ізоляція, економічні санкції, інформаційний вплив). «Світовий порядок, заснований на співпраці держав в умовах миру, може зберігатися лише при загальному визнанні та повазі ними цих принципів. Важливо, що нині визнання міжнародною спільнотою загрози основним міжнародно-правовим принципам пов'язується саме з агресивною війною Росії проти України: приклади такого визнання протягом 2014-2015 рр. – зміст актів універсальних і регіональних міжнародних організацій, насамперед ООН, Ради Європи, ОБСЄ, а також Європейського Союзу, держав та груп держав, заяв світових лідерів, що стосуються конфлікту та ситуації в європейському регіоні та світі вцілому» [2;С.558-559]. В своїх наукових дослідженнях автор аналізує кожен із згаданих вище документів та доводить

загальне визнання в світі порушень основних принципів Росією у відносинах з Україною. Цікавим є і факт, наведений Задорожнім О.В., того, що Росія позитивно закріпила у конституції (ст.14) та інших актах визнання за принципами найвищої імперативної сили та примат на внутрішнім правом, таке визнання підтверджується і заявах керівних посадовців країни, крім того російська наука міжнародного права також притримується такого визнання. Однак, порушення таких принципів обґрунтовують ««... образно кажучи, диверсіями правового регулювання» таке визнання на думку Бистрикіна «працює проти інтересів Росії» і «вміло використовується західними опонентами»»[22]. Проф. Задорожній О.В. вірно зауважує, що «при визнанні ролі основних принципів міжнародного права, важливо досліджувати та правильно розуміти сутність комплексу принципів як єдиної системи, ґрунтовно аналізувати сучасні підходи до визначення нормативного змісту, тлумачачи правові приписи кожного з них, приділяючи увагу співвідношенню та взаємозв'язку з іншими. Така потреба значною мірою пояснюється зловживаннями, за яких правомірність протиправних дій намагаються обґрунтувати перекрученим «розумінням» змісту основних принципів, що проголошують політики і надалі просувають «правильні дослідження» представників доктрини. Зазначене особливо актуальне для принципу рівноправності і самовизначення народів, перекрученням змісту якого користуються у ситуаціях і щодо Кримського півострова, і щодо частини Донецької і Луганської областей» [2;С.61]. Автор продовжуючи такий висновок абсолютно вірно стверджує, що досвід сучасних конфліктів, які роздмухувала і підтримувала Росія, підтверджують нехтування основоположними принципами міжнародного права заради досягнення власних політичних цілей.

Висновки. В рамках наукової статті важко всебічно оцінити та передати внесок наукової спадщини Задорожнього О.В. у сучасне розуміння основних принципів міжнародного права, однак із впевненістю можна констатувати її загальнонаціональну значимість як для української школи міжнародного права та і для практики застосування.

Науковий доробок професора Задорожнього О.В. дозволяє кваліфікувати дії російської Федерації як акт військової агресії наслідком якої із впевненістю можна констатувати та чітко обґрунтувати порушення кожного з основних

принципів міжнародного права та усіх їх в цілісній системі з центральною проблемою порушення принципу захисту прав людини, яка характеризується масовим, грубим та систематичним порушенням майже усіх прав громадян України.

Так само як і система принципів міжнародного права закріплює та охороняє не тільки міжнародне право в цілому, а й міжнародні відносини загалом, так само і науковий спадок неперевершеного вченого міжнародника Задорожнього О.В. має потужний вплив на долю української та світової науки міжнародного права, а й зовнішньої політики та загальної політики України. Масштабна робота автора над фактами порушення кожного з основних принципів та їх кваліфікація на підставі конкретних норм міжнародного права, закріплених, як на універсальному так і двосторонньому рівнях повинні стати безспірними доказами для органів міжнародного правосуддя, міжнародних організацій та окремих держав з метою припинення порушень Російською Федерацією імперативних норм та зобов'язань *erga omnes* та притягнення до відповідальності держави-агресора. Доведена для нас генеза російської агресії повинна стати важким уроком для усієї української нації в тому, що теперішня зовнішня політика Російської федерації направлена на знищення національної ідентичності та української державності, має наслідком підриг усієї системи міжнародного права, що базується на основних його принципах, а відповідно має глобальне значення для майбутнього мирного співіснування людства.

Список використаних джерел:

1. Олександр Вікторович Задорожній: біобібліогр. покажч. / [уклад. Зубченко Н.І., Іванійчук Т.Ю., Льовін А.В.; наук. ред. Короткий Т.Р.]. – Київ-Одеса : Фенікс, 2017. – 40с.
2. Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права: монографія / О. В. Задорожній; Укр. асоц. міжнар. права, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ: К.І.С., 2015. – 712с.
3. Генеза міжнародної правосуб'єктності України: монографія / О. В. Задорожній; Укр. асоц. міжнар. права, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ : К.І.С., 2014. – 687с.

4. Міжнародне право в міждержавних відносинах України і Російської Федерації, 1991 – 2014: монографія / О. В. Задорожній; Укр. асоц. міжнар. права, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ: К.І.С., 2014. – 959с.

5. Анексія Криму – міжнародний злочин: монографія / О. В. Задорожній; Укр. асоц. міжнар. права, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ: К.І.С., 2015. – 572с.

6. Міжнародне право у відносинах України та Російської Федерації: монографія / О. В. Задорожній; Укр. асоц. міжнар. права, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ: К.І.С., 2016. – 559с.

7. Российская доктрина международного права после аннексии Крыма: монография / А. В. Задорожний, Укр. асоц. междунар. права, Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. Ин-т междунар. отношений. – Киев: К.И.С., 2015.– 143с.

8. Оправдать любой ценой. Агрессивная война Российской Федерации против Украины и трансформация российского видения международного права: монография / А. В. Задорожний, Укр. асоц. междунар. права, Киев. нац. ун-т им. Т. Шевченко. Ин-т междунар. отношений. – Киев: К.И.С., 2016. – 455с.

9. International Law in the Relations of Ukraine and the Russian Federation: Monograph / Oleksandr V. Zadorozhnii. – K.I.S.: Kyiv, 2016. – 628p.

10. Russian doctrine of international law after the annexation of Crimea: Monograph / Oleksandr V. Zadorozhnii. – K.I.S.: Kyiv, 2016. – 152p.

11. Курс международного права: в 6 т. / А.С.Бахов, Р.Л.Бобров и др.; гл. ред.: Ф.И.Кожевников, В.М.Корецкий и др. - М.: Наука, 1967 - . Т.II: Основные принципы современного международного права. – 1967. – 331с.

12. Курс международного права: в 7 т. Т.2.: Основные принципы международного права. / Г.В. Игнатенко, В.А. Караташкин, Б.М. Клименко и др.. – М.: Наука, 1989. - 240с.

13. Бобров Р. Л. О понятии основных принципов международного права / Р.Л. Бобров // «Советский ежегодник международного права, 1956 год». - М.: АН СССР, 1958. – С. 505-509.

14. Тункин Г.И. Теория международного права / Г.И. Тункин; Под общ. ред.: Шестаков Л.Н. - М.: Зерцало, 2000. - 416с.

15. Лукашук И.И. Нормы международного права в международной нормативной системе / И.И. Лукашук. - М.: «Спарк», 1997. – 322с.
16. Задорожній О.В. Агресивна війна Російської Федерації проти України і основні принципи міжнародного права // [Електронний ресурс] // Academia. – Режим доступу: <http://www.academia.edu/10910008/>
17. Задорожний А. Санкции как средство привлечения Российской Федерации к международно-правовой ответственности // «National law journal: Theory and practice» L.L.C. Scientific and practical Publication in Law – № 6, 2015. – С. 246. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/index.php/zhurnaly?id=61>
18. Задорожній О.В. Міжнародно-правові оцінки історичних паралелей у контексті «самовизначення народу Криму» // Актуальні проблеми політики. - 2015. - Вип.54. - С.68-80.
19. Задорожній О.В. Російська анексія Криму. «Аналогія» з Косово? Міжнародно-правовий аналіз // Український часопис міжнародного права. – 2014. - № 1-2. - С.49-57.
20. Задорожний А.В. Генезис и эволюция мондиализма: международно-правовые аспекты: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Задорожний А. В. – К., 1988. – 201с.
21. Декларація тисячоліття ООН, затверджена Резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї 8 вересня 2000 року // Електронний ресурс: Режим доступу//http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_621
22. Бистрикин А.: «Национальные законы нужно ставить выше международного права» // Сообщение РИА Новости. – 26.02.2015. // [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://ria.ru/politics/20150226/1049768155.html>

Annotation

Global changes in the world order after 1991 gave hope for building a peaceful multipolar world, but the annexation of the Crimea, the military aggression against Ukraine had caused a devastating impact on the principles of the Westphalian system, the whole contractual system, the consensus on which the values of civilization produced by many generations politicians, diplomats, lawyers. The aggressive actions of Russia against Ukraine pointed to the undermining of respect for the principle of

state sovereignty and sovereign equality of states, which at the beginning of the XXI century are so vulnerable.

Today, Ukraine and the whole world are waiting for decisive steps to restore violated principles that could have catastrophic consequences for the future global community. If international law exists, it must be observed, and the violators of its fundamental principles must be punished for neglecting of them. The principles, which were developed therein, tested by the time and practice, are also vital today.

Civic position and powerful scientific potential, that we inherited from the best representative of his generation of international scholars Professor Zadorozhnii O.V.. His contribution to the development of the doctrine of international law can hardly be overestimated, and the importance and urgency for Ukraine of his scientific heritage in the modern doctrine of the main principles of international law does not require proof.

The scientist ceases to criticize the bourgeois doctrine of international law and begins to seek a useful and modern in Western science; successfully combines the post-Soviet doctrine of the system of basic principles and the western subject analysis of the latter; examines and analyzes each basic principle in the context of a specific international legal situation (Russia's aggression against Ukraine), and also connects their content with specific international legal norms not only of a universal nature but also of bilateral international obligations. The enormous property of Prof. Zadorozhnii O.V. became a retreat from the vision of international law as an interstate and the appeal to international law as a right among nations with the human as a primary link in it.

Scientific achievements of Professor Zadorozhnii O.V. allows to qualify the actions of the Russian Federation as an act of military aggression, and it can be stated with confidence and clearly justify that the result of which there are violations of each of the fundamental principles of international law and all of them in a coherent system with a central problem of violation of the principle of human rights protection which characterized by massive, gross and systematic violations of almost all rights of citizens of Ukraine.